

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Literatura k identitě a totožnosti skutku (aplikace zásady ne bis in idem)

Řidič auta, který chce jet do sousedního města (cíl právně nevýznamný), a nedbalostí způsobí při řízení vozidla postupně několik následků závažných z hlediska trestního práva (ovšem nechtěných), např. nejprve porazí cyklistu, pak na křižovatce zavíní srážku, čímž značně poškodí cizí vozidlo. Podle Růžka je každá nehoda samostatným skutkem, když oproti tomu považuje za jedno jednání u nedbalostních deliktů i při několika následcích postupně způsobených, jestliže všechny jsou důsledkem téže základní situace, v níž spočívá nedbalost pachatele.

A. Růžek: Právní moc a vykonatelnost rozhodnutí v trestních věcech, Obžalovací zásada v československém socialistickém trestním řízení

Práce „Právní moc a vykonatelnost rozhodnutí v trestních věcech“, ČSAV, Praha 1958, obsahuje zevrubný výklad institutu právní moci, tedy institutu, jehož účinkem je zásada ne bis in idem. Významné jsou zejména pojednání o vymezení dvou stránek právní moci, nezměnitelnosti a konečnosti a závaznosti. Růžek v této monografii podal výklad o pojmu identity skutku a totožnosti skutku, který se pak obecně v navazující teorii a praxi ustálil, takže se dodnes z této koncepce vychází. Předchozí vymezení pojmů čerpá z této práce a dále z navazující Růžkovy další monografie „Obžalovací zásada v československém socialistickém trestním řízení“, ČSAV, Praha 1964. Po vydání díla „Právní moc a vykonatelnost rozhodnutí v trestních věcech“ totiž proběhla k problematice skutku diskuse, a to v časopise Právník. K Růžkovu stanovisku zaujal kritické stanovisko A. Burda (Právník roč. 1960 a 1961), kterému zde (Právník roč. 1961) odpověděli V. Solnař, V. Přichystal i A. Růžek. Růžek pak své názory podrobněji rozvedl a upřesnil v návaznosti na tuto diskusi v monografii „Obžalovací zásada v československém socialistickém trestním řízení“.

Články A. Burdy o totožnosti skutku

A. Burda v časopise Právník roč. 1958, na str. 903 a násl. recenzoval Růžkovu monografii „Právní moc a vykonatelnost rozhodnutí v trestních věcech“. Výrazné kritice podrobuje Růžkovo vymezení pojmu totožnosti skutku, zejména stanovení následku trestného činu jako kritéria pro rozdělení různých projevů vůle určité osoby na různé skutky. Burda považuje za kritérium dělící skutky cíl, ke kterému směřuje jednání určité osoby. Tvrdí, že následek je únosným kritériem členícím jednání na různé skutky pouze v případě úmyslných deliktů. U deliktů nedbalostních je však podle něj situace jiná, neboť následek není tím, k čemu by jednání bylo zaměřeno, jednání je zde totiž zaměřeno k právně bezvýznamnému cíli. Proto nepovažuje následek za správné kritérium pro rozlišování skutku. Dále uvádí příklady řešené v Růžkově monografii, s jejichž řešením nesouhlasí. Řidič auta, který chce jet do sousedního města (cíl právně nevýznamný), a nedbalostí způsobí při řízení vozidla postupně několik následků závažných z hlediska trestního práva (ovšem nechtěných), např. nejprve porazí cyklistu, pak na křižovatce zavíní srážku, čímž značně poškodí cizí vozidlo. Podle Růžka je každá nehoda samostatným skutkem, když oproti tomu považuje za jedno jednání u nedbalostních deliktů i při několika následcích postupně způsobených, jestliže všechny jsou důsledkem téže základní situace, v níž spočívá nedbalost pachatele. Jako příklad uvádí řidiče, který při jízdě autem poraní postupně několik lidí a nedbalost tu bude záležet v opilosti, kterou si pachatel přivodil před nastoupením jízdy nebo v nedbalé opravě stroje. Burda v těchto dvou příkladech nevidí žádný rozdíl. V prvním případě považuje za základní situaci, v níž spočívala nedbalost pachatele jeho povahové

vlastnosti, nedbalost a lehkomyšlnost. V obou případech spatřuje vždy jen jeden skutek. Burda Růžkovi vytýká přílišné zdůraznění subjektivní stránky a nedostatečné vzetí v úvahu objektivních souvislostí času, místa a způsobu provedení jednání. Burda také zastává oproti Růžkovi a jím nastíněné koncepci názor, že v případech, kdy jeden trestný čin je prostředkem ke spáchání druhého trestného činu, jde o skutky dva.

Své závěry Burda upřesňuje ve svém dalším článku v Právniku 8/1960 na str. 719 a násl. „K otázce tzv. totožnosti skutku v trestním právu“.

Burda zde dovozuje, že jednání jako uvědomělý pohyb nebo jeho zdržení se je zaměřeno vždy nutně k určitému cíli, cíl je tedy skutečností, která vytváří určité jednání, je momentem poutajícím jednotlivá jednání v jednotu. Skutečností, která umožňuje dělit různá jednání ve skutky, je tedy podle Burdy cíl jednání a nikoli následek trestného činu. Burda sice připouští, že cíle jednání mohou být různé, cíl může být bezprostřední i vzdálený, jeden cíl může být prostředkem až cíle dalšího, jedno jednání může mít cílů několik. Nestanoví však, který takový cíl je pro odlišení skutku rozhodující. Každé jednání je chtěné, tedy zaměřené k určitému cíli. Jednání však může vést k následku, který jednající nezamýšlel, zde Burda hovoří o neúmyslném jednání. Cíl, k němuž je jednání zaměřeno, není tedy totožný s následkem, jde-li o následek nechtěný. Následek je cílem jen u deliktů spáchaných v přímém úmyslu. U deliktů nedbalostních nebo spáchaných v úmyslu nepřímém není cíl právně významný, právně významný je tu následek, který nebyl chtěný. Zde má význam následek a ne cíl. V návaznosti na tuto svou koncepci pak rozvíjí své řešení problematiky totožnosti skutku.

Burda pokračuje dalším článkem v Právniku č. 5/1961 str. 452 a násl. „K otázce totožnosti skutku u deliktů nedbalostních“. Burda zde vyvozuje, že jednání zaměřené k trestněprávně nezávadnému cíli nelze, i když při tom dojde k trestněprávně významnému následku, ztotožňovat s jednáním, které je zaměřeno k tomu, aby byl ohrožen nebo porušen společenský vztah chráněný trestním zákonem. Různá zaměření charakterizovaná různými cíli tedy nutně vytvářejí od sebe odlišná jednání a proto od sebe odlišné skutky. Autor tedy dovozuje, že u trestných činů spáchaných v přímém úmyslu je následek momentem určujícím skutek proto, že cíl spadá v jedno s následkem. U nedbalostních trestných činů je pak spoluurčen následkem, protože právě následek, a ne cíl, má význam z hlediska trestního práva. Skutek je proto vymezen cílem a následkem. Soud může rozhodnout o zjištěném skutku jen tehdy, jestliže se tento skutek shoduje se skutkem uvedeným v žalobním návrhu jak cílem, tak i následkem. Pokud žalobní návrh jednoznačně uvádí, že se obžalovaný trestného činu dopustil skutkem spáchaným úmyslně, soud podle Burdy nemůže uznat obžalovaného vinným, kdyby zjistil, že se obžalovaný dopustil skutku zakládajícího takový trestný čin z nedbalosti. Soud musí obžalovaného zprostit. Obviněného lze pak nově stíhat pro trestný čin spáchaný za stejných objektivních podmínek, avšak z nedbalosti. Je proto podle autora lépe, když žalobní návrh uvede, že obviněný spáchal trestný čin skutkem, jehož se dopustil „byť i z nedbalosti“.

Reakce na Burdovy články, V. Solnař, V. Přichystal

Na vydání Burdových článků reagovali v Právniku v roce 1961 na str. 703 a násl. V. Solnař a V. Přichystal. Podle Solnaře je základním omylem obou Burdových pojednání názor, že cíl je způsobit vymezovat totožnost jednání. Jednání může mít celou stupnici cílů, cíl bezprostřední, vzdálenější, nejvzdálenější. Podle toho, vezme-li se za základ cíl bližší či vzdálenější, by byl okruh totožných jednání užší či širší. Který cíl je pak rozhodný? Také je v rozporu s požadavky účinného trestního stíhání a ochrany odsouzeného před novým trestním stíháním Burdovo vyloučení totožnosti skutku při změně formy zavinění.

Přichystal pak na příkladech ukazuje nežádoucí důsledky a tedy neudržitelnost Burdových závěrů. Probírá příklady uvedené v Burdových člancích a přesvědčivě dokazuje, že není možné postupovat směrem naznačeným Burdou.

K vývodům Solnařovým a Přichystalovým se připojuje na stránkách Právniku č. 10/1961 str. 919 a násl. také Růžek. Opakuje své závěry z monografie Právní moc a vykonatelnost rozhodnutí v trestních věcech. Znovu probírá příklady, jejichž řešení ve výše citovaném díle Burda kritizoval. Svě

závěry ohledně problematiky jednoty a totožnosti skutku pak Růžek shrnuje a upřesňuje v monografii Obžalovací zásada v čs. soc. trestním řízení. Z této Růžkem nastíněné koncepce následně vychází teorie a praxe trestního práva.

L. Fajstavr: K problematice totožnosti a jednoty skutku v praxi soudů

K problematice se vrací na stránkách časopisu Socialistická zákonost č. 5/1986 L. Fajstavr pod názvem „K problematice totožnosti a jednoty skutku v praxi soudů“. Ztotožňuje se s Růžkovými závěry a ukazuje na příkladech z praxe soudů, k jakým nesprávnostem v chápání problematiky dochází.

Poukazuje zejména na časté směšování nebo zaměňování pojmů totožnosti a jednoty skutku nebo na případy, kdy se na totožnost skutku usuzuje prostřednictvím souběhu trestných činů. Uvádí příklad, kdy obviněná byla stíhána pro přečin proti pracovní kázi a pro přečin příživnictví, kterých se měla dopustit ve stejném období. Pro první přečin byla uznána vinnou, stíhání pro druhý přečin bylo zastaveno. Odvolací soud zrušil odsuzující část rozsudku a zastavil trestní stíhání pro tento přečin s odvoláním na překážku věci rozsouzené založenou rozhodnutím o zastavení trestního stíhání; s tím, že oba přečiny měly základ v jednom skutku, šlo o jednočinný souběh obou přečinů. Fajstavr uvádí, že argumentace jednočinným souběhem tu nebyla namístě. Jednalo se o posouzení jednoty skutku, resp. skutků, a o porovnání totožnosti skutku, ohledně něhož bylo trestní stíhání zastaveno, s tím, který byl předmětem odsuzujícího rozsudku. Šlo o samostatné skutky, neboť pro následky obou přečinů byla kauzální různá jednání.

Autor dále poukazuje na to, že totožnost jednání udržuje pouze jednání, které skutečně vyvolá z hlediska trestního práva významný následek a ne jakékoli jednání uvedené v popisu skutku (např. že se obviněný před spácháním činu najedl). Také totožnost následku nemůže být založena jakýmkoli následkem, zejména ne chápaným široce ve smyslu druhového či individuálního objektu trestného činu, ale pouze následkem v jeho nejkonkrétnější podobě. Individuální objekt nestačí, nelze např. na základě obžaloby pro krádež 5000,- Kč odsoudit i to, že týž obviněný odcizil před pěti lety témuž poškozenému ještě dalších 6000,- Kč.

Fajstavr dále vyzdvihuje význam posouzení, zda rozhodovaný skutkový děj tvoří jeden skutek nebo více skutků, což je důležité z hlediska eventuálního souběhu trestných činů. Poukazuje také na to, že orgány činné v trestním řízení nemohou libovolně nakládat se skutkem, dělit ho nebo spojovat, což se bohužel v praxi stává. Dochází tak k rozhodnutím jen o některých částech a o zbylých se pokračuje v rozporu se zásadou nedělitelnosti skutku a v rozporu s ustanovením § 11 odst. 1 písm. f) TŘ.

(Další okruh problémů demonstruje autor na příkladu z praxe, kdy byl žalován trestný čin rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví, čímž obviněný měl způsobit škodu 86 000,- Kč. Soud však zjistil, že takto byla způsobena škoda jen 55 000,- Kč, zatímco zbývající škoda (31 000,- Kč) byla způsobena nedbalým plněním pracovních povinností. Obviněný byl tedy uznán vinným úmyslným trestným činem rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví a nedbalostním trestným činem porušování povinnosti v provozu socialistické organizace. Šlo o dva skutky, neboť pro různé částky 55 000,- a 31 000,- byly kauzální jiné projevy vůle. Soud mohl za nedbalostní trestný čin obviněného odsoudit, protože ačkoli se oproti obžalobě změnilo jednání, totožnost skutku udržela shoda následku, neboť tento byl v celkové žalované částce obsažen. Jinak by tomu bylo v případě obžaloby jen pro 55 000,- Kč, kdy soud zjistil škodu dalších 31 000,- Kč. Soud by nemohl o tomto samostatném skutku rozhodovat, protože se jednalo o jiné jednání a jiný následek.)

Konečně autor probírá případy, kdy spáchání jednoho trestného činu je prostředkem ke spáchání druhého trestného činu. I při vzniku více následků se jedná o jeden skutek, jestliže jednání, které je prostředkem ke spáchání druhého trestného činu, je současně alespoň součástí jednání, které znamená provádění jednání popsáno ve skutkové podstatě druhého trestného činu.

Další články:

- [Podmíněné upuštění od trestního stíhání: racionální odklon u právnických osob](#)
- [Zkreslené vzpomínky v trestním řízení vedeném pro pohlavní zneužívání](#)
- [Přenositelnost důkazů z daňového do trestního řízení](#)
- [Praktický návod na úspěch žádosti o podmíněné propuštění od roku 2026](#)
- [Přijetí prohlášení viny a povinnost soudu vypořádat námitky poškozeného](#)
- [Podmínky pro uložení trestu vyhoštění cizince](#)
- [Zamyšlení nad systémem alternativních trestů: poznámky na pozadí mezinárodní vědecké konference „Rethinking Sentencing: Are We Getting Justice Right?“](#)
- [Správné určení počátku běhu lhůty pro podání stížnosti proti usnesení soudu, kterým se nařizuje výkon trestu odnětí svobody](#)
- [Rozšiřování státní moci při implementaci acquis EU: český fenomén gold-platingu na příkladu konfiskační směrnice](#)
- [Změna způsobu určování výše peněžité pomoci obětem: Řešení všech dosavadních problémů?](#)
- [Uplatnění adhezního nároku v trestním řízení a správním řízení](#)